

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1967



BRNO 1968

laufende Rillen und Kehlen als Verzierung. Den hohen Rand zieren Ritzlinien, Furchen- und Wellenlinien. Man entdeckte auch eine Bodenscherbe mit einer sog. Töpfermarke in Form eines unregelmäßigen strahlenförmig gegliederten Rads. Aufgrund des angetroffenen Scherbenmaterials konnte die Siedlung in die zweite Hälfte des 12. Jhs. datiert werden. In der Gemarkung Véska ist diese Siedlung bislang die einzige slawische Fundstätte. Sie ist mit der jüngerburgwallzeitlichen Siedlung in der Gemarkung Kunovice — Flur Hrabůvky — benachbart und ungefähr 400 m von ihr entfernt. Der Fluß Olšava trennt die beiden Siedelplätze voneinander.

VÝZKUM MLADOHRADIŠTNÍ OSADY V MOHELNICI (okr. Šumperk)

VLADIMÍR GOŠ, Vlastivědné muzeum, Mohelnice

(Tab. 87)

V září 1967 proběhla druhá výzkumná sezóna na sídlišti z mladší doby hradištní v Mohelnici — za střední zemědělsko-technickou školou. Lokalita leží na jižním okraji města a západně od státní silnice Loštice—Mohelnice. Na jihu je ohraničena potokem, který je v polích uložen v drenážích, na severu přechází v sídliště lužické kultury. Na východě pokračuje v zahradě SZTŠ a na západě přiléhá k plotům osady Dolní Krčmy.

Byla prozkoumána plocha 300 m² a dvěma výzkumnými sezónami jsme zachytili severní okraj osady. Kulturní vrstvu tvoří černá popelovitá hlína 80 cm silná, která velmi ztěžuje identifikaci jednotlivých staveb. Jak vyplývá z našich dosavadních poznatků, byly na pokraji osady budovány nadzemní objekty, ze kterých se zachovaly nepravidelné shluky kamenů se střepy a kostmi. Do žlutého podloží se zahlubovaly jen dvě jámy. Mezi kamennými destrukcemi v hloubce 65 cm pod dnešním povrchem byla zachycena kostra ženy, staré 40—50 let.¹ Ležela na levém boku s nohama přitáženými k tělu, levou rukou pod hlavou a pravou v klíně.

Většina keramiky byla vyrobena z tuhé hlíny nebo z písčité hlíny promísené kousičky tuhy. Na sídlišti byly přímo nalezeny hrudky tuhy a ve výzkumné sezóně roku 1966 byla zachycena kotlovitá jáma, celá naplněná grafitem. Největší část keramických zlomků můžeme roztrždit do tří velkých skupin. Do první bychom mohli zařadit nádoby s okraji prostě ven vykloněnými a kolmo nebo šikmo seříznutými. Do druhé nádoby s okraji vzhůru vytaženými a od hrdla oddělenými trojúhelníkovitou lištou a konečně do třetí zbytky masivních zásobnicových nádob. Asi třetina nádob má na dnech značky, které mají velmi rozmanité vzory.

Při výzkumu bylo prozatím nalezeno jen velmi málo železných předmětů, několik nožů, prostá sekerka Dostálova V. typu,² talíř, bronzová esovitá záušnice. Kousky železné strusky svědčí o místní kovářské výrobě.

Podle dosavadního stavu výzkumu můžeme říci, že hlavní osídlení zde probíhalo v 11. až 1. pol. 13. stol., v nejspodnější vrstvě byly zachyceny střepy, které bychom mohli připsat 10. a snad již 2. pol. 9. stol. Výzkum bude v příštích letech pokračovat jižním směrem k centru osady a snad se nám podaří zachytit některý více zahloubený a charakteristický objekt.

Dále byly zachyceny stopy kultury nálevkovitých pohárů, zvoncovitých pohárů, lužické a laténské.

Poznámky:

¹ Děkuji dr. M. Stloukalovi za laskavé určení kosterního materiálu.

² B. Dostál, Slovanská pohřebiště ze střední doby hradištní na Moravě, Praha 1966, 72.

DIE AUSGRABUNG DER JÜNGERBURGWALLZEITLICHEN SIEDLUNG IN MOHELNICE (Bez. Šumperk)

Im September 1967 verlief die zweite Grabungskampagne in der jüngerburgwallzeitlichen Siedlung in Mohelnice im Bereich hinter der Landwirtschaftlich-technischen Mittelschule. Der Fundort liegt am südlichen Rande der Stadt, westlich der Staatsstraße Loštice—Mohelnice. In Süden bildet ein Bach die Grenze, der in den Feldern in Dräns geleitet wird, im Norden schließt die Siedlung an einen Siedelplatz der Lausitzer Kultur an, im Osten setzt sie im Garten der Landwirtschaftlich-technischen Mittelschule fort und im Westen breitet sie sich bis zu den Zäunen der Gemeinde Dolní Krčma aus.

Wir untersuchten eine Fläche von 300 m² und in den beiden Grabungssaisonen konnten wir den Nordrand der Siedlung erfassen. Die 80 cm mächtige Kulturschicht wird von dunklem aschigen Erdreich gebildet, was die Identifikation der einzelnen Bauwerke sehr erschwerte. Wie aus den bisherigen Ergebnissen ersichtlich ist, standen am Rande der Siedlung ebenerdige Objekte, von denen unregelmäßige Anhäufungen von Steinen, Scherben und Knochen zeugen. In den gelben Untergrund waren nur zwei Gruben eingetieft. Zwischen den Steinen der Einsturzschiicht in der Tiefe von 65 cm unter der Oberfläche traf man das Skelett einer 40–50jährigen Frau an.¹ Die Tote lag auf der linken Seite, mit zum Körper angezogenen Füßen, die linke Hand unter dem Kopfe, die rechte im Schoß.

Der Großteil der Keramik war aus Graphitton oder aus sandhaltigem, mit Graphitklümpchen vermengtem Ton gefertigt. In der Siedlung fand man unmittelbar Graphitklumpen und in der Grabungskampagne im Jahre 1966 ergrub man eine kesselförmige Grube, die ganz mit Graphit gefüllt war. Den Hauptteil der Keramikscherben können wir in drei große Gruppen einreihen. Der ersten Gruppe weisen wir alle Gefäße mit einfach ausladendem und senkrecht oder schräg abgeschnittenem Rand zu, der zweiten alle mit nach oben gezogenem und vom Halse durch eine dreieckige Leiste getrenntem Rand und der dritten endlich alle Bruchstücke der massiven Vorratsgefäße. Etwa ein Drittel der Tonware trägt Bodenzeichen von sehr verschiedener Gestalt.

Man ergrub bislang nur wenige Eisengegenstände, einigemal Messer, eine einfache Axt vom Typus V nach B. Dostál² und einen einfachen Teller, ferner einen bronzenen S-förmigen Schläfenring. Eisenschlackenstückchen sprechen für Schmiedearbeit im Ort.

Nach unseren bisherigen Grabungsbefunden können wir sagen, daß die Hauptbesiedlungszeit vom 11. Jh. bis zur Mitte des 13. Jhs. währte. In der untersten Schicht hob man Scherben, die wir dem 10. Jh., allenfalls sogar der zweiten Hälfte des 9. Jhs. zusprechen möchten. Die Ausgrabungen werden in den nächsten Jahren in südlicher Richtung gegen den Mittelpunkt der Siedlung hin fortsetzen und vielleicht gelingt es uns hier, ein eingetieftes und kennzeichnendes Objekt freizulegen.

Im übrigen konnte man im Grabungsbereich Spuren der Trichterbecherkultur, der Glockenbecher, der Lausitzer Kultur und Latènezeit feststellen.

NÁLEZ GOTICKÉHO KACHLE V BRNĚ, GOTTWALDOVA Č. 107

PAVEL MICHNA, MM Brno

(Tab. 88)

Při výkopu šachty pro podnikový výtah na nádvoří továrny n. p. Protetika (Gottwaldova 107) byla v hloubce 4 m zjištěna středověká odpadní jáma. Byla zahlobena do sterilního jílu přímo pod JZ základem tovární budovy (š. profilu 130 cm, hl. pod základem 80 cm). Ze zásypu jámy, který tvořila černá humusovitá hlína s jílovými splachy, vybrali dělníci střepy dvou nádob a jednoho kachle.

Tenkostěnné zlomky obou nádob byly vyrobeny z šedočerné hlíny s bohatou příměsí slídy. Dna (Ø 12 cm) nesou stopy po odříznutí.

Komorový kachel (slepovaný) nese reliéf rytíře na koni cválajícím vlevo. Jezdec v kolčí přilbě s klenotem (koruna?) a s příkrývadly drží v levé ruce uzdu a štít a v pravé kopí. Na viditelné levé noze má dlouhou turnajovou ostruhu. Kůň je opatřen čabrákou. Kachel je vyroben z hlíny cihlově červeně pálené, s příměsí ostřidla.

Po stránce chronologické je možno keramický nález z Brna, Gottwaldovy ulice, klást do druhé polovice 15. století.

Poznámka:

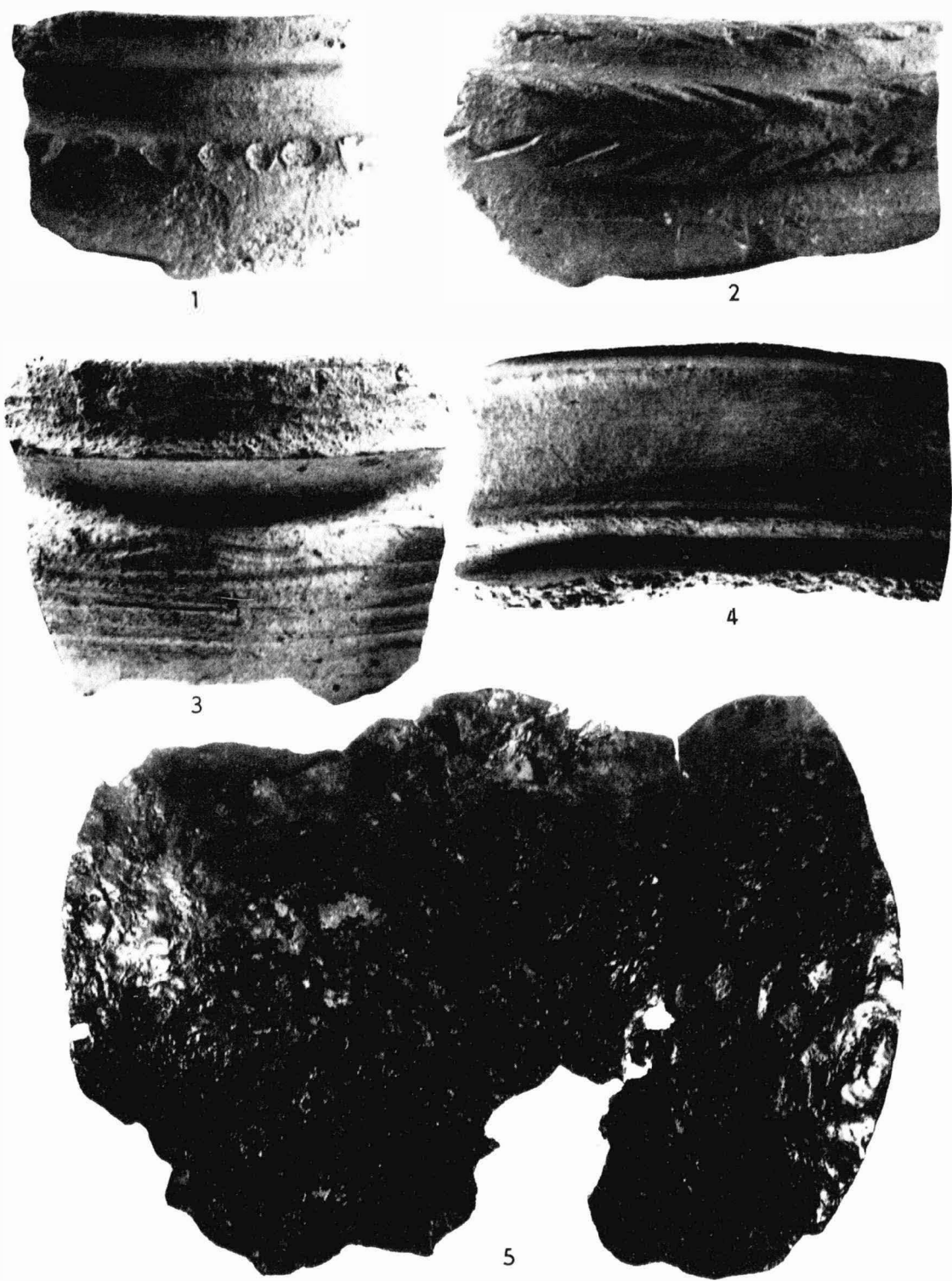
Materiál je uložen v historickém oddělení Moravského muzea pod inv. č. 29597-599; (viz nál. zpr. 17/67).

FUND EINER GOTISCHEN KACHEL IN DER GOTTWALDSTRASSE Nr. 107 IN BRNO

Bei Geländearbeiten im Hofe des Nationalunternehmens Protetika entdeckte man in der Tiefe von 4 m eine mittelalterliche Abfallgrube, die in den sterilen Lehm eingetieft war. Die humusartige Füllerde enthielt Bruchstücke zweier Gefäße und eine gotische Kachel.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1967

Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulik, DrSc.
Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Řihovský
Překlady: Helena Plátková
Kresby: B. Ludíková, tab. 1—3 dr. B. Klima, tab. 8, 11—13 S. Ševčík
Na titulní obálce: Bronzový závěsek ze slovanského hradiska v Mikulčicích
Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21
Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné
59/104/68.



Tab. 87.

Mohelnice (okr. Šumperk). Nálezy z mladohradištní osady. — Funde aus der jüngerburgwallzeitlichen Siedlung